

Aandacht voor matching

Bemiddeling door de Nederlandse Adoptie Stichting (NAS),
vergunninghouder interlandelijke adoptie

Samenvatting

Op verzoek van de Minister van Justitie heeft de Inspectie jeugdzorg in 2009 toezicht uitgevoerd naar interlandelijke adoptie. De kwaliteit van de bemiddeling bij interlandelijke adoptie stond centraal in dit onderzoek van de Inspectie jeugdzorg. Het onderzoek is uitgevoerd bij de zeven Nederlandse vergunninghouders interlandelijke adoptie (hierna: vergunninghouders) en de Raad voor de Kinderbescherming. De inspectie heeft gekeken op welke manier deze organisaties gegevens over kinderen en aspirant-adoptieouders verzamelen en beoordelen met het oog op een goede matching. Volledige en betrouwbare informatie over de kenmerken en behoeften van een kind (kindprofiel) en de mogelijkheden van aspirant-adoptieouders verhoogt immers de kans op een goede 'match' tussen beiden.

Een deel van de kinderen heeft behoefte aan bijzondere zorg. Dit zijn bijvoorbeeld kinderen met een (operabele) handicap of een medische aandoening, maar ook kinderen met een ernstig belaste achtergrond. Aangezien steeds meer kinderen met een bijzondere zorgbehoefte worden aangeboden voor adoptie, is het des te meer van belang dat vergunninghouders zicht hebben op de kenmerken en behoeften van elk kind. Dan kan gericht worden gezocht naar aspirant adoptieouders, die de benodigde zorg en opvoeding kunnen bieden.

In dit rapport zijn de resultaten van het onderzoek bij de vergunninghouder Nederlandse Adoptie Stichting (NAS) weergegeven.

De Nederlandse Adoptie Stichting (NAS) bemiddelt bij de adoptie van kinderen uit Bolivia, Haïti, Zambia en Mongolië. Bij het onderzoek naar de kwaliteit van de bemiddeling zijn met name adopties uit Haïti en Bolivia betrokken.

Conclusie van het onderzoek bij NAS is, dat deze vergunninghouder voldoende aantoonbare inspanningen verricht om een compleet beeld te krijgen van elke kind, hoewel de kindgegevens niet altijd helemaal volledig en betrouwbaar zijn. Dit laatste wordt veroorzaakt door het feit dat de controlemogelijkheden in het zendende land voor NAS begrensd zijn.

Wel is binnen de NAS meer aandacht nodig voor het expliciteren van specifieke behoeften van het kind in relatie tot de voor dit kind gewenste opvoedingssituatie. (Zeker nu steeds meer kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen ter adoptie worden aangeboden).

Verder concludeert de inspectie dat de NAS zorgvuldig te werk gaat bij het verzamelen en beoordelen van de wensen en mogelijkheden van aspirant-adoptieouders. Binnen de mogelijkheden weegt de NAS voldoende af of aspirant-adoptieouders kunnen bieden wat het kind nodig heeft. Dit wegingsproces rond de matching is nog onvoldoende transparant in de dossiers. De NAS werkt zorgvuldig bij de voordracht van een kindvoorstel aan de aspirant-adoptieouders.

Tot slot concludeert de inspectie dat het evalueren en verbeteren van de eigen werkwijze nog onvoldoende gebeurt.

Om de kwaliteit van de bemiddeling verder te verbeteren doet de inspectie de volgende aanbevelingen aan de Nederlandse Adoptie Stichting:

Maak een kindprofiel voor elke bemiddeling

Het kindprofiel benoemt de specifieke kenmerken en (zorg- en opvoeding)behoeften van een kind en is gebaseerd op informatie over de sociale achtergrond, de ontwikkeling en medische aspecten van het kind. Een kindprofiel is een van de voorwaarden voor een zorgvuldige match met de meest geschikte aspirant-adoptieouders.

Maak besluitvorming rond de matching inzichtelijk in het dossier

Het vastleggen van de afwegingen in de besluitvorming over de matching stimuleert eenduidig werken en maakt het periodiek evalueren van de bemiddelingen mogelijk. Ook biedt het een vorm van verantwoording naar de geadopteerde.

Evalueer en verbeter de eigen werkwijze

Door systematisch de ervaringen van adoptieouders te onderzoeken en te analyseren kan de eigen werkwijze geëvalueerd en verbeterd worden.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Matching en vergunninghouders	9
Hoofdstuk 3 Beknopte schets van de Nederlandse Adoptie Stichting	11
Hoofdstuk 4 Resultaten en conclusies	13
4.1 Verzamelen van kindgegevens	13
4.2 Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders.....	14
4.3 Evalueren en verbeteren	15
4.4 Contact met het gezin na aankomst van het kind	16
Hoofdstuk 5 Aanbevelingen.....	17
Bijlage 1 Toetsingskader	19

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op verzoek van de Minister van Justitie deed de Inspectie jeugdzorg in 2009 toezicht naar interlandelijke adoptie. De vraag die richting gaf aan het onderzoek luidt: is de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van voldoende kwaliteit?

De inspectie deed onderzoek bij de meest betrokken Nederlandse partijen, namelijk de zeven vergunninghouders interlandelijke adoptie (hierna: de vergunninghouders) en de Raad voor de Kinderbescherming. De resultaten van het onderzoek zijn beschikbaar via een rapport per vergunninghouder en een rapport over de Raad voor de Kinderbescherming.

Bemiddeling en het belang van gegevens

Een belangrijk onderdeel van bemiddeling is het verzamelen en beoordelen van gegevens over kind en aspirant-adoptieouders. Volledige en betrouwbare informatie over kind en aspirant-adoptieouders verhoogt immers de kans op een goede 'match' tussen beiden.

Vergunninghouders verzamelen relevante informatie over het kind en controleren of de informatie volledig en betrouwbaar is. De Raad voor de Kinderbescherming doet onderzoek naar de geschiktheid van aspirant-adoptieouders.

Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie

Met het ondertekenen van het Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie¹ in 2008 onderstrepen de vergunninghouders hun intentie om te komen tot een eenduidige werkwijze van voldoende kwaliteit, waarbij het belang van het kind goed tot uiting komt.

Het kwaliteitskader bevat richtlijnen op het gebied van de bedrijfsvoering, inhoudelijke eisen aan de bemiddeling en afspraken over de samenwerking tussen vergunninghouders. Vanaf 2010 dienen alle vergunninghouders te werken volgens deze richtlijnen. Het kwaliteitskader is betrokken bij het onderzoek wat betreft de inhoudelijk eisen aan het adoptieproces.

Onderzoek bij de Nederlandse Adoptie Stichting (NAS)

In dit rapport vindt u de resultaten van het onderzoek bij NAS, een vergunninghouder die bemiddelt bij de adoptie van kinderen uit Bolivia, Haïti, Zambia en Mongolië. Het rapport geeft een beeld van de kwaliteit van:

1. het verzamelen en beoordelen van kindgegevens door de NAS;
2. de matching van kind(eren) en aspirant adoptieouders door de NAS;
3. het evalueren en verbeteren van de eigen werkwijze door de NAS.

Daarnaast is bekeken hoe de NAS adoptiegezinnen begeleidt na plaatsing. Dit onderdeel van het onderzoek had een inventariserend karakter.

Er is gesproken met twee bestuursleden/medewerkers van de NAS op basis van gestructureerde vragenlijsten en ook zijn 5 dossiers bestudeerd van bemiddelingen uit Haïti en Bolivia die in 2008 zijn afgerond.

¹ Kamerstukken II, 2007-2008, 31265, nr. 8, Bijlage.

Het is van belang om te vermelden dat dit rapport conclusies bevat over de kwaliteit van de bemiddeling bij de NAS en niet over het functioneren van de gehele adoptieketen.

Leeswijzer

Hoofdstuk twee bevat enige achtergrondinformatie over matching en vergunninghouders en in hoofdstuk drie leest u een beknopte schets van de stichting NAS. In hoofdstuk vier staan de resultaten en conclusies van het onderzoek, gevolgd door de aanbevelingen aan de stichting NAS in hoofdstuk vijf. In de bijlage vindt u het toetsingskader (bijlage 1).

Hoofdstuk 2 Matching en vergunninghouders

Er zijn op dit moment zeven organisaties in Nederland die beschikken over een vergunning voor bepaalde tijd van de Minister van Justitie om te bemiddelen bij internationale adoptie.

De vergunninghouders opereren in een internationale context: het proces van interlandelijke adoptie bestaat uit veel stappen met betrokkenheid van veel verschillende organisaties buiten Nederland. Een vergunninghouder vormt een schakel in de adoptieketen en de invloed van vergunninghouders op het geheel is dan ook beperkt.

Risico's bij bemiddeling

De kwaliteit van het bemiddelingsproces is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de gegevens over kind(eren) en aspirant-adoptieouders. Aangezien een deel van het adoptieproces zich onttrekt aan de directe invloedssfeer van het Nederlandse beleid en toezicht, is het onvermijdelijk dat Nederland enig risico accepteert op malafide adopties. Dit risico kan enigszins beperkt worden door het treffen van maatregelen, zoals uitwisseling van ambtsberichten over adoptiepraktijken in zendende landen en harmonisatie van Europees adoptiebeleid.

Ter voorbereiding van het toezicht vond vooronderzoek plaats naar de aard van de (beïnvloedbare) risico's in het bemiddelingsproces. Vervolgens is besloten het onderzoek te richten op de manier waarop de vergunninghouders en Raad voor de Kinderbescherming omgaan met de volgende risico's van interlandelijke adoptie:

- de kenmerken en behoeften van het kind (kindprofiel) zijn onvoldoende duidelijk;
- de bereidheid en capaciteiten van (aspirant-)adoptieouders zijn onvoldoende duidelijk;
- de 'match' tussen kind en (aspirant-)adoptieouders is onvoldoende passend in de praktijk.

Volledigheid en betrouwbaarheid van gegevens

Er is een grote diversiteit aan landen die kinderen aanbieden voor adoptie. Allereerst zijn culturele, politiek-bestuurlijke en sociaal-economische omstandigheden in zendende landen van invloed op de voorwaarden en omstandigheden waaronder kinderen worden aangeboden voor adoptie. Daarnaast heeft een deel van de zendende landen het Haags Adoptieverdrag ondertekend (of werkt in de geest van het verdrag), terwijl andere landen hun eigen opvattingen over adoptie hebben.

De mogelijkheden van vergunninghouders om de volledigheid en de betrouwbaarheid van de gegevens die het zendende land verstrekt over het kind te controleren, dienen binnen deze context gezien te worden.

Kinderen met special needs

De laatste jaren groeit het aantal adoptiekinderen met een zogenaamde special need dat naar Nederland komt. Kinderen met special needs zijn kinderen met een bijzondere zorgbehoefte, bijvoorbeeld vanwege een medisch risico, een (al dan niet operabele) handicap of een ernstig belaste achtergrond. Hoewel de vergunninghouders het begrip special need verschillend invullen, wijst ook het kwaliteitskader op het belang van zorgvuldige matching van deze groep kinderen².

Naast de risico's die alle adoptiekinderen lopen vanwege een verlieservaring en het verlaten van hun culturele achtergrond, is het aannemelijk dat kinderen met special needs door hun kwetsbaarheid meer risico's lopen. Juist bij deze kinderen is een zorgvuldige matching met aspirant-adoptieouders van groot belang. Het feit dat het soms lastig is om betrouwbare informatie te ontvangen uit landen van herkomst kan juist bij adoptie van kinderen met special needs extra zwaar wegen.

Matching in Nederland en in het buitenland

De daadwerkelijke matching van kind en aspirant-adoptieouders vindt in veel gevallen plaats in het land van herkomst, dus in het land waar het kind is geboren. Dit houdt in, dat de Nederlandse vergunninghouder informatie over aspirant-adoptieouders opstuurt naar het zendende land, waarna het zendende land een voorstel doet voor een kind aan de vergunninghouder. De werkzaamheden van de vergunninghouder beperken zich bij deze vorm van matching tot het controleren of het voorstel van het zendende land aan alle eisen voldoet, inclusief het controleren van kindgegevens en het voorleggen van het voorstel aan de Nederlandse aspirant-adoptieouders.

Er zijn ook landen en situaties waarbij de vergunninghouder het voorstel voor een match tussen kind en aspirant-adoptieouders doet en dat voorstel ter goedkeuring voorlegt aan het land van herkomst. Dat komt bijvoorbeeld voor bij de adoptie van kinderen met special needs en siblings (kinderen met een biologische of sociale verwantschap).

² Bij kinderen met special needs, meerlingen en kinderen van 2 jaar en ouder kunnen extra documenten nodig zijn voor een goede matching. (...) Gelet op de bijzondere voorgeschiedenis en/of omstandigheden kunnen aanvullende medische, sociale en/of ontwikkelingsgegevens over het (de) kind(eren) noodzakelijk zijn. Ook kan een aanvullend gezinsrapport nodig zijn waarbij specifiek onderzocht wordt of de geselecteerde ouders voor dit kind/deze kinderen geschikt zijn (Bron: Kamerstukken II, 2007-2008, 31265, nr. 8, Bijlage).

Hoofdstuk 3 Beknopte schets van de Nederlandse Adoptie Stichting

De Nederlandse Adoptie Stichting (NAS) bemiddelt sinds 2002 bij de interlandelijke adoptie van kinderen uit Bolivia, Haïti, Zambia, Panama en Mongolië.

De NAS is opgericht door een groep adoptieouders die kritisch waren op de bestaande bemiddelingsbureaus en de daar gehanteerde werkwijze. Uit de wens de bemiddeling anders uit te voeren is de NAS voortgekomen.

De NAS hecht grote waarde aan de adoptiedriehoek bestaande uit de biologische ouders, de adoptieouders en het kind. De gedachte daarbij is dat het voor het kind van belang is om zijn of haar (familie)historie een plaats te geven in de opvoeding van het kind in Nederland.

De NAS is een kleine organisatie met momenteel vier betaalde medewerkers. De dagelijkse leidinggevendend/uitvoerders en het bestuur zijn nu nog dezelfde personen, maar de NAS is bezig met een scheiding aan te brengen tussen bestuur en uitvoering.

Een medewerker is langdurig ziek waardoor de nazorg stil is komen te liggen. De NAS is bezig met de implementatie van het kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie; een handboek procesbeschrijvingen en stroomschema is in concept gereed.

De NAS heeft in 2008 24 kinderen succesvol bemiddeld en verwacht in 2009 maximaal 50 bemiddelingen tot stand te brengen.

De meeste bemiddelingen van de NAS betreffen kinderen uit Haïti en Bolivia. Uit beide landen worden zowel gezonde kinderen als kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen bemiddeld.

Vrij uniek is dat Haïti adoptieverzoeken accepteert van een alleenstaande aspirant-adoptieouder.

In Haïti werkt de NAS samen met het kindertehuis Brebis de Saint-Michel de l' Attalaye. De directrice van dit kindertehuis is tevens de contactpersoon voor de NAS.

De gerechtelijke procedures voor interlandelijke adoptie in Haïti zijn uitgebreid en tijdrovend.

Nadat de aspirant-adoptieouders ingestemd hebben met een voorgesteld kind wordt hun dossier naar de Haïtiaanse kinderbescherming (IBESR) gestuurd waar het kind en de aspirant-adoptieouders formeel gekoppeld worden. De IBESR controleert of de gegevens volledig zijn en of juist deze aspirant-adoptieouders geschikt zijn voor het kind. Vervolgens gaat het dossier naar de rechtbank die de biologische ouders oproept om een afstandsverklaring af te leggen. Hierna beschrijft de rechtbank de adoptieakte en vanaf dat moment hebben de adoptieouders het kind formeel geadopteerd en draagt het kind de naam van de adoptieouders. Echter voordat zij het kind kunnen ophalen moet het dossier nog via het Ministerie van Buitenlandse zaken (legalisatie van de adoptieakte), Ministerie van Justitie (legalisatie alle documenten) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken (laatste controle van de gegevens). Hierna wordt het dossier vrijgegeven en kan een paspoort en visum worden aangevraagd. Deze procedure kan geruime tijd duren.

In Bolivia werkt de NAS samen met een contactpersoon die niet direct betrokken is bij een kindertehuis. De contactpersoon zorgt ervoor dat het dossier van de aspirant-adoptieouders wordt gelegaliseerd en bij de betreffende kinderrechtters (op de wachtlijst) terecht komt. Kinderen die in Boliviaanse kindertehuizen wonen worden, nadat ouders geen contact meer opnemen met hun kind en pogingen hen te traceren mislukken, door het kindertehuis voorgedragen aan de kinderrechtter voor een verderstrekkende maatregel. Het kind komt onder gezag van de Boliviaanse kinderbescherming. De kinderbescherming vertegenwoordigt het kind en legt het kinddossier ter adoptie voor aan de kinderrechtter. De rechtter matcht het kinddossier met een dossier van aspirant-adoptieouders. Nadat de adoptieouders hebben ingestemd met het voorstel wordt de juridische procedure afgerond.

Vormen van matching door de NAS: Bolivia en Haïti

Binnen de NAS komen twee vormen van matching voor. Veelal geschiedt de matching in het zendende land (Bolivia, Mongolië, Zambia). De NAS zorgt ervoor dat alle relevante gegevens van de aspirant-adoptieouders compleet en vertaald beschikbaar zijn in het zendende land voor de matching. Het zendende land stuurt het matchingsvoorstel met alle gegevens naar de NAS. De NAS controleert de kindgegevens en gaat na of het past binnen de wensen en mogelijkheden van de adoptieouders. De NAS legt het voorstel vervolgens voor aan de adoptieouders.

De matching van kinderen met special needs of meerlingen geschiedt in de regel door de vergunninghouder. Ook de matching van kinderen uit Haïti met aspirant-adoptieouders wordt meestal door de NAS gedaan. Ten behoeve van de matching heeft de NAS een database opgezet waarin de wensen en mogelijkheden van aspirant-adoptieouders opgenomen zijn.

De NAS ontvangt het kinddossier uit het zendende land met de vraag of er binnen haar bestand aspirant-adoptieouders voorkomen die in aanmerking komen/geschikt zijn. In sommige gevallen stuurt de NAS het kindvoorstel terug, bijvoorbeeld als het een kind betreft met verstandelijke beperkingen en daardoor de kans loopt in een Nederlandse zorginstelling terecht te komen.

Komt het kindvoorstel niet overeen met de beginseltoestemming van de betreffende aspirant-adoptieouders dan wordt het voorstel eerst voorgelegd aan de Centrale Autoriteit in Den Haag. De Centrale Autoriteit kan op grond van de informatie direct instemmen dan wel eerst de Raad voor de Kinderbescherming vragen een aanvullend gezinsonderzoek bij de betreffende aspirant-adoptieouders te doen.

Hoofdstuk 4 Resultaten en conclusies

Dit hoofdstuk bevat een beknopte beschrijving van het bemiddelingsproces bij de NAS, gevolgd door een aantal conclusies over de kwaliteit. Het hoofdstuk is ingedeeld op basis van de volgende vier werkzaamheden van vergunninghouders:

- verzamelen van kindgegevens;
- matching tussen kind en aspirant adoptieouders;
- evalueren en verbeteren;
- contact met gezin na plaatsing van het kind.

4.1 Verzamelen van kindgegevens

De NAS ontvangt vanuit de betreffende kindertehuizen in Haïti en Bolivia het kinddossier. Dit dossier bevat persoonlijke en medische gegevens van het kind en een (psychologisch) ontwikkelingsrapport over het kind. Het kinddossier uit Bolivia bevat tevens een sociaal rapport. In het sociaal rapport is onder meer te lezen welke activiteiten sociaal werkers in het kindertehuis ondernomen hebben om de ouders op te sporen.

De medische rapporten en - uit Haïti - laboratoriumrapporten zijn opgesteld en ondertekend door artsen.

Om gericht informatie over het kind te krijgen heeft de NAS twee ontwikkelingschema's opgesteld (baby's 0 – 15 maanden, kinderen 15 maanden tot 5 jaar) en de contactpersonen verzocht deze schema's te (laten) gebruiken. In deze schema's zijn vragen opgenomen over de fysieke en motorische ontwikkeling, sociale interactie en gedrag (zie bijlage).

De kinddossiers worden door de NAS vertaald in het Nederlands en door de medewerkers beoordeeld op volledigheid. De NAS hanteert daarbij een checklist. De laboratoriumtesten zijn naar mening van de NAS betrouwbaar, de psychologische verklaringen zijn vrij uitgebreid. Als het kinddossier onvoldoende gegevens bevat vraagt de NAS aanvullende informatie. De medische informatie uit Haïti is volgens de NAS niet altijd volledig. De NAS vraagt dan via haar contactpersoon aanvullende gegevens maar ontvangt deze niet of pas na lange tijd. Pas als de medische informatie volledig is wordt door de NAS een kindvoorstel aan de aspirant-adoptieouders gedaan.

De NAS heeft de afspraak met twee Nederlandse kinderartsen/ziekenhuis dat zij beschikbaar zijn voor consultatie en advies in geval medische gegevens vragen oproepen. Deze artsen hebben een project opgezet om medische gegevens uit het buitenland beter te kunnen controleren en beoordelen.

Als er aanvullende informatie over een kind uit Bolivia nodig is vraagt de NAS haar contactpersoon het kind te bezoeken of aanvullend onderzoek te laten verrichten.

Bij adoptie van kinderen uit Haïti waarbij de ouder een afstandsverklaring heeft ondertekend, stelt de NAS een DNA-test als voorwaarde om de relatie met het kind vast te stellen. Is de ouder overleden dan moet er een overlijdensverklaring en informatie over de herkomst van het kind aanwezig zijn. Is dit niet mogelijk dan bespreekt de NAS de betrouwbaarheid van de gegevens met het kindertehuis en met de aspirant-adoptieouders. Naar de aspirant-adoptieouders geeft de NAS de eventuele risico's aan.

De NAS bemiddelt in principe geen vondelingen uit Haïti tenzij het betreffende kind door de Haïtiaanse kinderbescherming (IBESR) is geplaatst. Het feit dat de Haïtiaanse kinderbescherming kinderen plaatst in het betreffende kindertehuis ziet de NAS als een indicator voor de betrouwbaarheid van de gegevens.

De NAS brengt jaarlijks een werkbezoek aan Haïti en Bolivia. De contactpersoon uit Bolivia komt ook periodiek op werkbezoek naar Nederland.

De NAS relateert de kindgegevens aan de wensen en grenzen van de aspirant-adoptieouders. De NAS vertaalt de kindgegevens niet expliciet in de behoeften van het specifieke kind in relatie tot de voorwaarden in de opvoedingssituatie, oftewel in een kindprofiel.

Conclusie

De gegevens waar NAS mee werkt zijn niet altijd volledig en betrouwbaar, maar de NAS verricht voldoende aantoonbare inspanningen om een zo compleet en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van elk kind. Wel is binnen de NAS meer aandacht nodig voor het expliciteren van specifieke behoeften van het kind in relatie tot de voor dit kind gewenste opvoedingssituatie. Zeker nu steeds meer kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen ter adoptie worden aangeboden

4.2 Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders

Met alle aspirant-adoptieouders voert de NAS een intakegesprek. Aan de hand van een vast intakeformat en het gezinsrapport van de Raad voor de Kinderbescherming wordt informatie gegeven en wordt de adoptiewens samen met de aspirant-adoptieouders nader geconcretiseerd. De NAS geeft uitleg over de voorwaarden die de zendende landen stellen aan adoptieouders en een indicatie over de (duur van de) adoptieprocedure. Ook informeert de NAS de aspirant-adoptieouders over de sociale en fysieke omstandigheden van de kinderen. Veel kinderen die in de kindertehuizen terecht komen zijn ondervoed en hebben - mede daardoor - ontwikkelingsachterstanden. In Haïti is sikkelcelanemie (een vorm van bloedarmoede) een veel voorkomende aandoening. Voor de zendende landen zijn deze fysieke condities zo algemeen voorkomend dat deze kinderen als (min of meer) gezond worden beschouwd.

Vast onderwerp in het intakegesprek is ook de adoptie van kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen. Wat de mogelijkheden daarvoor zijn bij de aspirant-adoptieouders en of zij zich bewust zijn van wat het voor hen betekent in de praktijk.

De NAS zegt na het intakegesprek ongeveer 50% van de gezinsrapporten terug te sturen naar de Raad voor de Kinderbescherming, met het verzoek om tekstuele wijzigingen of aanvullingen over onderwerpen die in het rapport onvoldoende belicht zijn.

Van het intakegesprek wordt een uitgebreid verslag opgesteld waarin de adoptiewens geconcretiseerd is opgenomen. In een overzicht worden de wensen en grenzen van aspirant-adoptieouders opgenomen dat met het ouderdossier naar de zendende landen wordt gestuurd.

Op het moment dat er een kindvoorstel komt maakt de NAS eerst zelf de afweging of het kind past binnen de mogelijkheden en wensen van de aspirant-adoptieouders. De NAS hanteert daarbij een 'checklist kindvoorstel'. Als er twijfels zijn dan legt de NAS deze soms telefonisch voor aan de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad adviseert dan vaak tot een aanvullend onderzoek of geeft een negatief advies over de specifieke bemiddeling af. De NAS volgt in deze altijd het advies van de Raad.

De NAS legt vervolgens het kindvoorstel geanonimiseerd telefonisch voor aan de aspirant-adoptieouders en geeft hen enkele dagen de tijd de informatie te laten bezinken. Bij een positieve respons van de aspirant-adoptieouders ondertekenen de aspirant-adoptieouders het acceptatieformulier waarna de NAS het zendende land informeert.

Conclusie

De NAS gaat zorgvuldig te werk bij het verzamelen en beoordelen van de wensen en mogelijkheden van aspirant-adoptieouders. Binnen de mogelijkheden weegt de NAS voldoende af of aspirant-adoptieouders kunnen bieden wat het kind nodig heeft. Dit wegingsproces rond de matching is nog onvoldoende transparant in de dossiers. De NAS werkt zorgvuldig bij de voordracht van een kindvoorstel aan de aspirant-adoptieouders.

4.3 Evalueren en verbeteren

Nadat de adoptieouders hun kind hebben opgehaald stuurt de NAS de adoptieouders een schriftelijk overzicht van wat ze kunnen verwachten en moeten doen aan verdere (afhandeling van) formaliteiten. Daarnaast ontvangen de ouders een schema voor de follow-up rapportages die naar het zendend land gestuurd moeten worden.

Hierna wordt het bemiddelingsdossier gesloten.

De NAS bevaart de adoptieouders niet systematisch over hun ervaringen tijdens het adoptieproces. De NAS geeft aan dat hier een verbeterpunt voor hen ligt. Door langdurige ziekte van een van de medewerkers is dit onderdeel nog niet van de grond gekomen.

Op grond van spontane feedback van adoptieouders en de eigen ervaringen past de NAS wel steeds de werkprocessen en de daarbij gebruikte formulieren aan.

Een bron van feedback op de bemiddeling door de NAS en de adoptieprocedure vormen daarbij ook de follow-up rapportages. Zie ook paragraaf 4.4.

Conclusie

NAS onderzoekt en analyseert de ervaringen van adoptieouders onvoldoende systematisch. Wel worden op grond van eigen ervaringen steeds verbeteringen aangebracht in de werkwijze.

4.4 Contact met het gezin na aankomst van het kind³

Adoptieouders stellen periodiek een follow-up rapportage op; voortgangsrapportages over (de ontwikkeling van) hun kind. De frequentie waarin de rapportages opgesteld moeten worden en tot welke leeftijd van het kind kan per land variëren. De NAS fungeert in deze als intermediair. Zij vraagt de follow-up rapportages op bij de adoptieouders, zorgt voor de vertaling en stuurt ze door naar het zendende land.

De NAS is er voorstander van dat de Raad voor de Kinderbescherming een vorm van follow-up organiseert om de ontwikkeling van het geadopteerde kind te volgen.

³ Dit onderdeel van het toezicht had een inventariserend karakter, vandaar dat een conclusie ontbreekt.

Hoofdstuk 5 Aanbevelingen

Dit hoofdstuk bevat een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de bemiddeling verder te verbeteren. Ze sluiten zoveel mogelijk aan bij de werkzaamheden die in dit toezicht zijn onderzocht: het verzamelen van gegevens, het matchen van kind en aspirant-adoptieouders en tot slot het proces van evalueren en verbeteren.

De Inspectie jeugdzorg doet de volgende aanbevelingen aan de Nederlandse Adoptie Stichting

- Maak een kindprofiel voor elke bemiddeling

Het kindprofiel benoemt de specifieke kenmerken en (zorg- en opvoeding)behoeften van het kind en is gebaseerd op informatie over de sociale achtergrond, de ontwikkeling en medische aspecten van het kind. Een informatief kindprofiel is een van de voorwaarden voor een zorgvuldige match met de meest geschikte aspirant-adoptieouders.

Binnen de groep kinderen die wereldwijd voor adoptie worden aangeboden, neemt het aantal kinderen met een special need toe. Juist bij kinderen met specifieke zorg- en opvoedingsbehoeften is het van belang om elk kind te matchen met aspirant-adoptieouders die de benodigde zorg en opvoeding naar verwachting kunnen bieden.

Het belang van het kindprofiel geldt zowel voor bemiddelingen waar de vergunninghouder zelf het initiatief heeft bij de matching, als voor bemiddelingen waar de vergunninghouder de voorgestelde match uit het zendende land controleert.

- Maak besluitvorming rond de matching inzichtelijk in het dossier

Het inzichtelijk maken van de afwegingen die invloed hebben gehad op een individuele matching van kind en aspirant-adoptieouders dient drie doelen.

Ten eerste stimuleert het verwoorden van en de discussie over afwegingen door de medewerkers de eenduidigheid van werken. Daarnaast maakt verslaglegging over matching (in combinatie met het enigszins volgen van hoe het adoptiegezin vergaat) het periodiek evalueren van de bemiddelingen mogelijk. Tot slot is het registreren van het besluitvormingsproces een vorm van verantwoording naar de geadopteerde.

- Evalueer en verbeter van de eigen werkwijze

Door systematisch de ervaringen van adoptieouders te onderzoeken en te analyseren kan de eigen werkwijze geëvalueerd en verbeterd worden.

Bijlage 1 Toetsingskader

Hieronder vindt u het toetsingskader dat de Inspectie jeugdzorg hanteerde als 'meetlat' bij het toezicht op de vergunninghouders interlandelijke adoptie. De eerste kolom bevat de onderzoeksthema's, in de tweede kolom staan de criteria (wanneer is het goed) en de derde kolom illustreert hoe de inspectie onderzoekt of een vergunninghouder voldoet aan de vereisten.

Thema	Criteria	Indicatoren
Verzamelen van kindgegevens	De vergunninghouder zorgt dat de relevante kindgegevens compleet en actueel zijn	<ul style="list-style-type: none"> * Het dossier bevat kindgegevens volgens de richtlijnen van het kwaliteitskader * De vergunninghouder onderneemt activiteiten indien de gegevens niet compleet en actueel zijn
	De vergunninghouder zorgt dat de kindgegevens betrouwbaar zijn	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder verricht activiteiten om de betrouwbaarheid van gegevens te controleren * De vergunninghouder minimaliseert het risico van besluitvorming op basis van onbetrouwbare informatie
	De vergunninghouder formuleert op basis van de kindgegevens wat het kind nodig heeft	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder vertaalt de kindgegevens in behoeften van het kind en in noodzakelijke capaciteiten van aspirant-adoptieouders
Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders	De vergunninghouder verzamelt en/of beoordeelt informatie over wensen en grenzen van aspirant-adoptieouders	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder voert een intakegesprek met aspirant-adoptieouders en legt dit vast
	De vergunninghouder weegt af of aspirant-adoptieouders kunnen bieden wat het kind nodig heeft	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder hanteert een procedure om af te wegen of aspirant-adoptieouders bieden wat het kind nodig heeft
	De vergunninghouder zorgt voor een zorgvuldige voordracht van een voorstel aan aspirant-adoptieouders	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder hanteert een procedure voor het voorstellen van een kind aan aspirant-adoptieouders
Evaluëren en verbeteren	De vergunninghouder onderzoekt de ervaringen van adoptieouders en brengt verbeteringen aan in de eigen werkwijze	<ul style="list-style-type: none"> * Vergunninghouder bevroegt adoptieouders na afloop van de procedure over de kwaliteit van de verstrekte informatie (over hun adoptiekind)